

4. ŽIVOČIŠNÁ VÝROBA

Sledované období je charakteristické útlumem živočišné výroby zejména v období devadesátých let mimo jiné v souvislosti s odbytovými problémy, disproporcemi mezi vysokými cenami vstupů do zemědělství a cenami produktů zemědělských prvovýrobců.

Významně se podílela i změna spotřebitelské poptávky, ovlivněná částečně zdravotní osvětou (zvyšování spotřeby tuků rostlinného původu na úkor živočišných, zvyšování spotřeby zeleniny, ovoce apod.), nižší zájem o vepřové a zejména pak hovězí maso (důsledek pochybností o jeho zdravotní nezávadnosti v souvislosti s výskytem BSE) ve prospěch masa drůbežního atd.

Pro porovnání uvádíme vývoj **spotřeby vybraných druhů potravin na 1 obyvatele České republiky** (dle „statistiky rodinných účtů“) v hodnoceném období:

	Spotřeba na obyvatele v kg						Index v % 2003/1990
	1990	1995	1999	2000	2001	2002	
Maso celkem	96,5	82,0	83,0	79,4	77,8	79,8	83,5
z toho: vepřové	50,0	46,2	44,7	40,9	40,9	40,9	83,0
hovězí	28,0	18,5	13,8	12,3	10,2	11,2	41,1
drůbež	13,6	13,0	20,5	22,3	22,9	23,9	175,0
Ryby celkem	5,4	4,9	5,2	5,4	5,4	5,3	98,1
Mléko a mléčné výrobky	256,2	187,8	207,3	214,1	215,1	220,6	87,2
Vejce (ks)	340,0	290,0	297,0	275,0	286,0	279,0	75,3

4.1 Stavy hospodářských zvířat

Výše uvedené důvody vedly k celkovému snižování stavů hospodářských zvířat, které bylo nejvýraznější zejména v prvních letech porovnávaného období, pokračovalo mírnějším tempem a v posledních letech se pokles stavů mírně zpomalil.

4.1.1 Hospodářská zvířata za Ústecký kraj (stav k 1. 3. následujícího roku)^{1,2)}

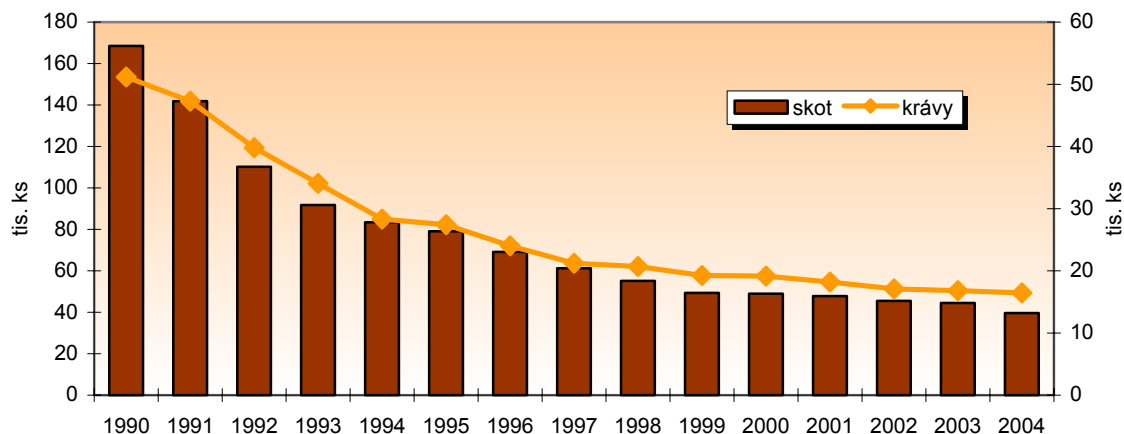
Rok	Skot	z toho krávy	Prasata	z toho prasnice	Ovce a berani	Drůbež	z toho slepice
1990	168 462	51 172	224 163	15 863	51 877	3 072 662	1 459 377
1991	141 820	47 297	232 044	16 664	35 058	2 909 559	1 406 378
1992	110 186	39 787	242 086	18 785	23 998	2 356 059	1 185 098
1993	91 776	34 043	231 127	16 614	14 230	1 872 456	997 448
1994	83 411	28 315	209 329	15 891	10 083	2 108 688	1 099 533
1995	79 035	27 404	206 159	16 775	8 888	2 382 458	1 089 861
1996	69 102	24 004	190 774	15 932	8 855	2 558 018	987 938
1997	61 228	21 205	188 890	14 886	7 979	2 568 421	1 038 758
1998	55 108	20 690	179 247	14 438	5 239	2 328 300	1 049 153
1999	49 316	19 251	161 123	12 560	3 768	2 153 972	1 038 683
2000	48 995	19 160	152 416	12 680	6 121	1 845 687	613 107
2001	47 795	18 203	141 396	11 774	6 355	1 827 879	315 238
2002	45 462	17 087	128 693	11 193	7 404	1 728 353	593 671
2003	44 453	16 799	144 221	11 418	8 421	2 041 441	826 284
2004	39 652	16 436	116 604	9 434	10 379	1 530 870	635 894
Index v %							
2004/1990	ULK	23,5	52,0	59,5	20,0	49,8	43,6
	ČR	41,6	63,0	74,3	32,7	76,2	39,0

¹⁾ v letech 1990 a 1991 stav k 1. 1., v letech 2003 a 2004 stav k 1. 4. následujícího roku

²⁾ od roku 2000 bez "hobby aktivit" obyvatelstva

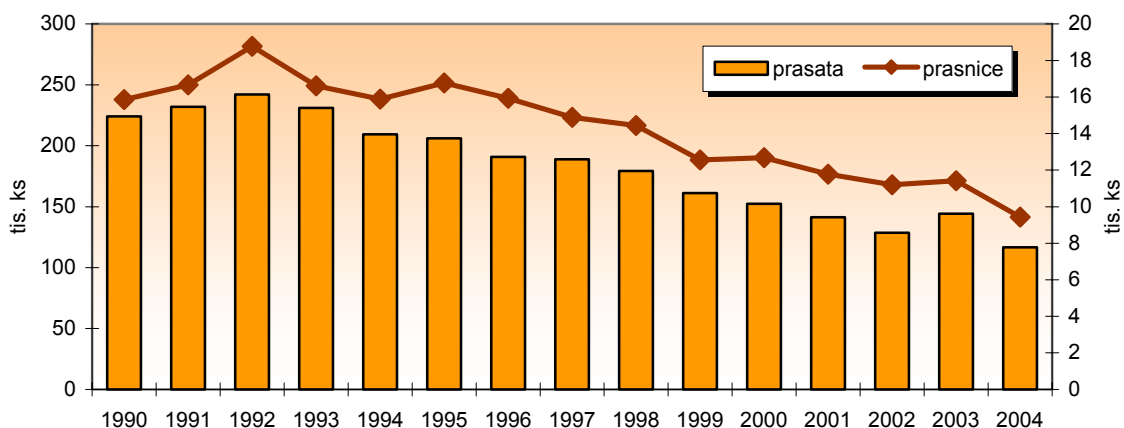
K výrazné redukci početních stavů za posledních 15 let došlo zejména u **skotu**. V celorepublikovém úhrnu představovalo snížení skotu celkem 58,4 %, u krav byl pokles nepatrně mírnější - o 52 %. V Ústeckém kraji bylo snížení stavů hovězího dobytka ještě vyšší a představovalo 76,5 %, u krav 67,9 %. Pokles spotřeby mléka a mléčných výrobků a podpora ze strany MZe ovlivnily restrukturalizaci stád s nárůstem stavů **krav** bez tržní produkce mléka. S rozšiřováním ploch trvalých travních porostů souvisí podpora pastevního chovu krav zejména v horských podmínkách.

Graf 5. Stavy skotu a krav v Ústeckém kraji

Rovněž nižší zájem o vepřové maso znamenal pokles domácí produkce jatečných prasat. Na republikové úrovni se stavy prasat snížily o 37 %, z toho prasnic o 25,7 %. Na téměř polovinu stavů (52 %) roku 1990 se dostaly počty **prasat** v Ústeckém kraji, stavy **prasnic** poklesly na 60 %.

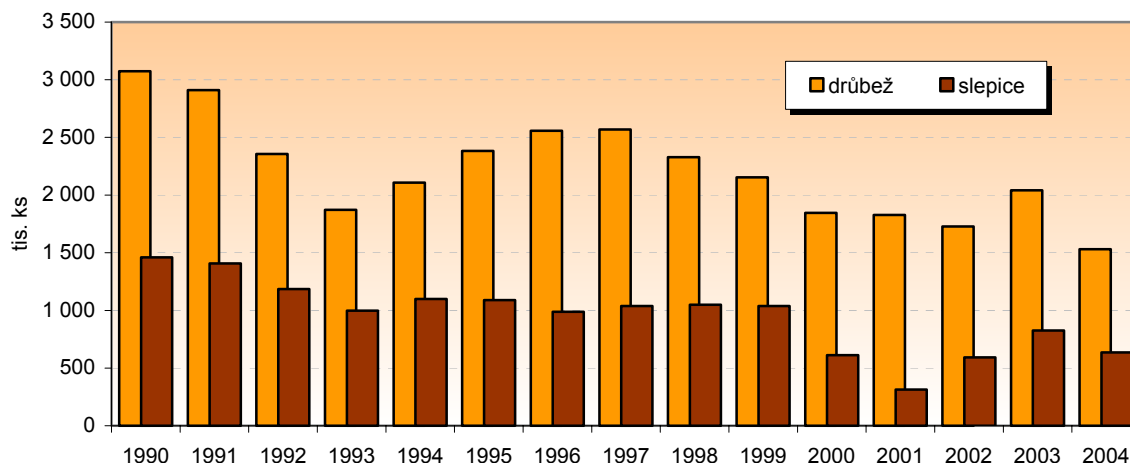
Graf 6. Stavy prasat a prasnic v Ústeckém kraji

Nejvýraznější snížení stavů v průběhu sledovaného období se projevilo u **ovcí a beranů**. V roce 1999, kdy bylo dosaženo nejnižší úrovně, poklesly počty na republikové úrovni na necelou pětinu stavů výchozího roku a v Ústeckém kraji dokonce zhruba na 7 %. V dalších letech se začala postupně uplatňovat státní podpora v chovu ovcí ve formě restrukturalizace (extenzifikace) výroby s rozšiřováním pastevně chovaných ovcí v oblastech s horšími podmínkami. Efekt těchto opatření se do roku 2004 projevil nárůstem stavů v celorepublikovém úhrnu na 166,7 % a v Ústeckém kraji dokonce na 275,5 % úrovně roku 1999.

Vývoj početních stavů **drůbeže** je ve sledovaném období značně variabilní a stejně jako u ostatních hospodářských zvířat je ovlivňován poptávkou na trhu. V první třetině let se stavy drůbeže v České republice i v Ústeckém kraji postupně snižovaly, zhruba od roku 1995 dochází ke zvyšování poptávky po drůbežím mase, což vyvolává znovu částečný růst stavů drůbeže.

Graf 7. Stavy drůbeže a slepic v Ústeckém kraji

Pro porovnání posledních pěti let musíme vzít v úvahu změnu metodiky statistického zjišťování, kdy ve stavech nejsou započtení drobní chovatelé (chov s méně než 50 kusy). Na celkových stavech drůbeže se tyto tzv. „hobby aktivity“ obyvatelstva podílely zhruba 10 %, ale u slepic to bylo téměř 40 %.

4.2 Intenzita chovu a užitkovost

Vzhledem k poměrně výraznému snížení početních stavů hospodářských zvířat poklesla ve sledovaném období **intenzita chovu hospodářských zvířat** ve vztahu k produkční ploše.

4.2.1 Intenzita chovu hospodářských zvířat

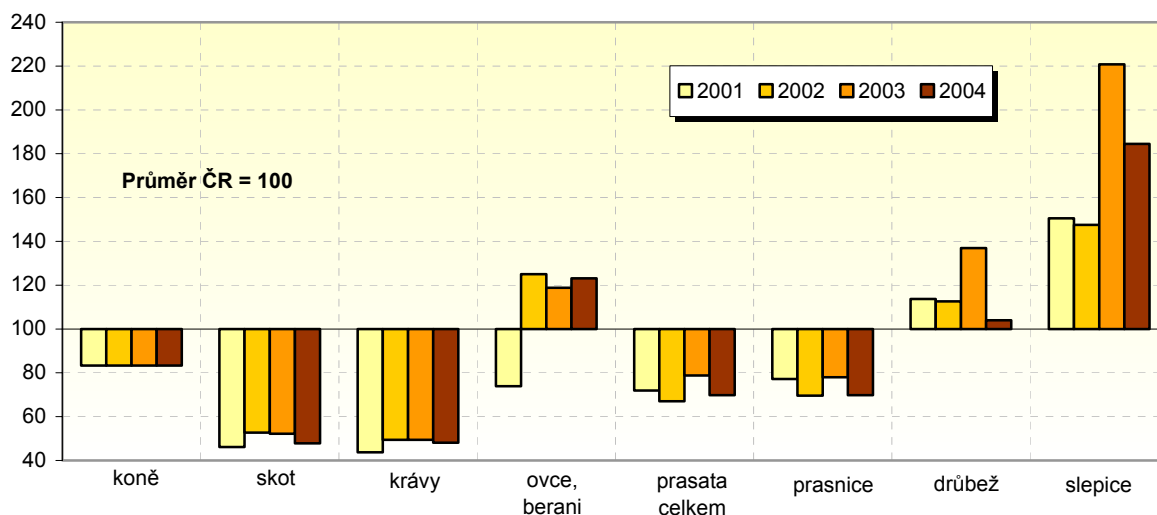
		Na 100 ha zemědělské půdy připadá			Na 100 ha orné půdy připadá			
		skotu	z toho krav	ovcí a beranů	prasat	z toho prasnic	drůbeže	z toho slepic
Ústecký kraj	1990	62,8	19,1	19,3	110,2	7,8	1510,5	717,4
	2004	18,4	7,6	4,8	73,9	6,0	970,5	403,1
	Rozdíl +,-	-44,4	-11,5	-14,5	-36,3	-1,8	-540,0	-314,3
		Index v %	29,3	39,9	24,9	67,1	76,7	64,3
Česká republika	1990	80,5	28,6	10,3	142,6	9,8	1038,4	474,8
	2004	38,5	15,8	3,9	105,8	8,6	933,2	218,5
	Rozdíl +,-	-42,0	-12,9	-6,4	-36,8	-1,2	-105,2	-256,3
		Index v %	47,8	55,1	37,5	74,2	87,6	89,9

V Ústeckém kraji byl v posledních 15 letech vyšší pokles intenzity chovů téměř všech druhů zvířat, s výjimkou slepic, než v úhrnu České republiky:

Hospodářská zvířata podle výše poklesu intenzity chovu na ha produkční plochy 2004/1990			
Ústecký kraj	pokles v %	Česká republika	pokles v %
ovce a berani	-75,1	ovce a berani	-62,5
skot	-70,7	skot	-52,2
krávy	-60,1	krávy	-44,9
slepice	-43,8	slepice	-54,0
drůbež	-35,7	drůbež	-10,1
prasata	-32,9	prasata	-25,8
prasnice	-23,3	prasnice	-12,4

V **porovnání s republikovým průměrem** je v Ústeckém kraji v posledních třech letech vyšší intenzita chovu ovcí a beranů na 100 hektarů zemědělské půdy. Republikovou úroveň značně převyšuje v celém sledovaném období intenzita chovu drůbeže na 100 hektarech orné půdy a intenzita chovu slepic je nejen výrazně nad průměrem republiky, ale zároveň je v posledních dvou letech nejvyšší v porovnání s ostatními kraji.

Graf 8. Intenzita chovu hospodářských zvířat v Ústeckém kraji

Základní ukazatele **užitkovosti hospodářských zvířat**, které jsou k dispozici ve srovnatelné časové řadě od roku 2001, ukazují vzestup jak na republikové úrovni, tak v Ústeckém kraji.

4.2.2 Užitkovost hospodářských zvířat

		Průměrná denní dojivost 1 krávy (l)	Na 100 krav připadá telat (ks)		Úhyn telat (%)	Na 1 prasnici připadá selat (ks)		Úhyn selat (%)	Průměrná roční snáška 1 slepice (ks)
			narozených	odchovaných		narozených	odchovaných		
Ústecký kraj	2001	14,81	91,2	82,7	9,3	19,7	17,9	9,5	281,2
	2002	15,30	89,7	80,0	10,8	19,8	17,8	10,2	300,4
	2003	15,44	94,4	84,4	10,6	21,0	18,7	10,6	295,9
	2004	16,25	91,2	82,5	9,5	22,8	20,2	11,5	304,3
Rozdíl +,- 2004/2001 ¹⁾		1,4	0,0	-0,2	0,2	3,1	2,3	2,0	23,1
Index v % 2004/2001		109,7	100,0	99,8	x	115,7	112,8	x	108,2
Česká republika	2001	15,31	94,7	84,8	10,4	19,9	17,9	10,0	272,7
	2002	15,67	94,3	84,5	10,3	20,2	18,1	10,3	277,1
	2003	15,77	95,3	85,1	10,7	20,7	18,5	10,6	275,2
	2004	16,41	94,8	85,0	10,3	21,3	19,0	10,8	269,3
Rozdíl +,- 2004/2001 ¹⁾		1,1	0,1	0,2	-0,1	1,4	1,1	0,8	-3,4
Index v % 2004/2001		107,2	100,1	100,2	x	107,0	106,1	x	98,8

¹⁾ u úhynu je rozdíl v procentních bodech

V porovnání s republikovým průměrem je v Ústeckém kraji nižší procento **uhynulých telat** (kromě roku 2002), v posledních dvou letech se zvýšil počet **narozených i odchovaných selat na 1 prasnici** a dostal se tak nad republikovou úroveň. Ve sledovaném období se v Ústeckém kraji v průměru narodilo o více než 3 selata na prasnici (o 15,7 %) více a i přes zvýšení procenta úhynu selat (o 2 p.b.) se podařilo odchovat o více než 2 selata (o 12,8 %) více než v roce 2001. Průměrné údaje narození a odchovu za republiku jsou nižší (viz.tab.4.2.2), je však příznivější vývoj podílu uhynulých selat z počtu narozených (nárůst pouze o 0,8 p.b.)

Republikový průměr dlouhodobě převyšuje **roční snáška slepic**, která v roce 2004 překročila hranici 300 kusů vajec na nosnici (304,3 ks) a dostala se tak v pomyslném žebříčku na 1. místo v mezikrajovém srovnání. Každá slepice tak snesla v průměru za rok o 23 vajec (o 8,2 %) více než roce 2001. V celorepublikovém úhrnu se roční snáška vajec v tomto období snížila o více než 3 vejce na nosnici (o 1,2 %).

Příznivé výsledky jsou v rámci republiky i kraje u dojníc, **roční dojivost** se průběžně zvyšovala a v Ústeckém kraji tak bylo v roce 2004 vyprodukováno o 541 litrů mléka na dojnici (o 10 %) více než v roce 2001. Republikové hodnoty dosahují ještě lepších výsledků, když zvýšení za poslední 4 roky představovalo 417 litrů (7,5 %) na dojnici za rok.

Následující tabulka ukazuje, jak ukazatele užítkovosti spolu s početními stavy ovlivňují celkovou produkci jednotlivých komodit.

4.2.3 Výsledky živočišné výroby (bez produkce drobných chovatelů)

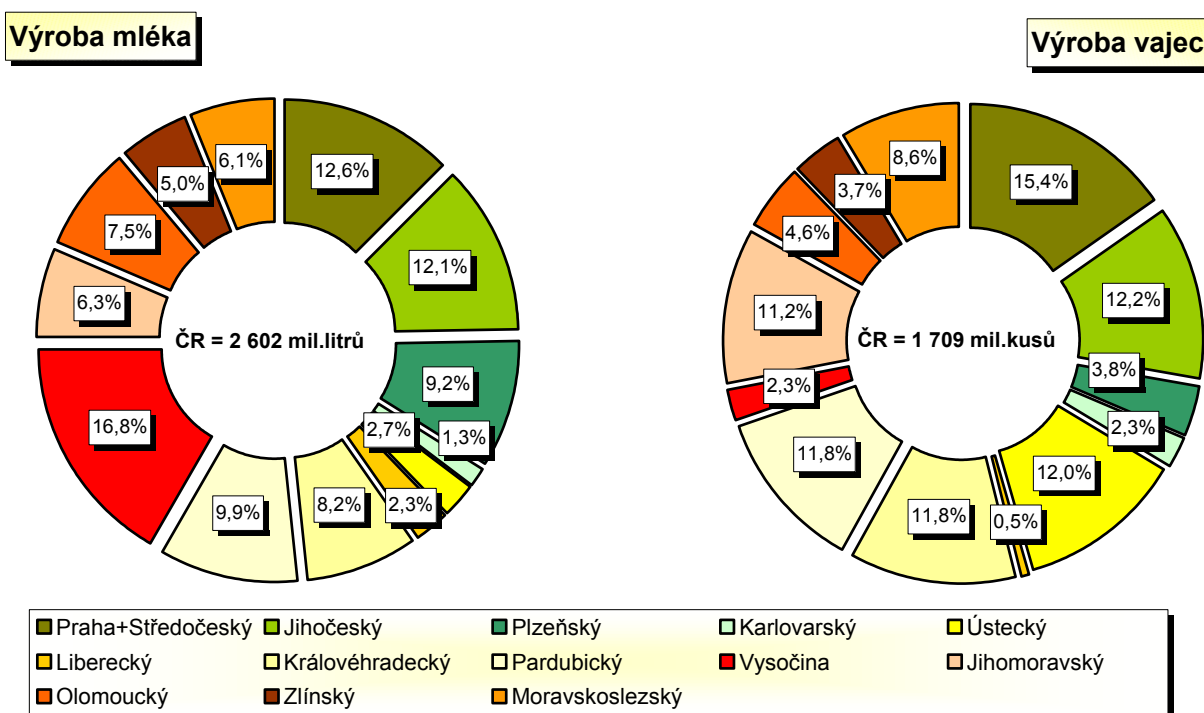
		Výroba mléka v tis. l	Průměrné stavy krav dojných plemen v ks ¹⁾	Průměrná roční dojivost v l	Snáška vajec v tis. ks	Průměrné počty slepic v ks ^{1,2)}	Průměrná roční snáška v ks
Ústecký kraj	2002	76 748	13 740	5 586,0	122 537	407 913	300,4
	2003	71 204	12 634	5 635,8	161 186	544 786	295,9
	2004	69 433	11 675	5 947,1	204 288	671 385	304,3
	Rozdíl +,- 2004/2002	-7 315	-2 065	361,1	81 751	263 472	3,9
	Index v % 2004/2002	90,5	85,0	106,5	166,7	164,6	101,3
Česká republika	2002	2 727 578	477 026	5 717,9	1 829 420	6 602 021	277,1
	2003	2 645 662	459 621	5 756,2	1 858 727	6 754 852	275,2
	2004	2 602 412	433 288	6 006,2	1 708 660	6 344 869	269,3
	Rozdíl +,- 2004/2002	-125 166	-43 738	288,3	-120 760	-257 152	-7,8
	Index v % 2004/2002	95,4	90,8	105,0	93,4	96,1	97,2

¹⁾ výpočet z krmných dnů krav dojných plemen a slepic

²⁾ v roce 2002 výpočtový údaj (celková snáška vajec/prům.roční snáška)

V mezikrajovém srovnání dosahuje Ústecký kraj svým podílem (2,7 %) na republikové **produkci mléka** třetí nejnižší úroveň po krajích Libereckém (2,3 %) a Karlovarském (1,3 %). Naproti tomu kraj Vysočina svým podílem 16,8 % zaujímá v pomyslném žebříčku 1. místo v republice. Více než 12ti procenty se na celorepublikové výrobě mléka podílejí kraj Středočeský (vč. Hl. m. Prahy) a Jihočeský.

Graf 9. Podíl krajů na celorepublikové výrobě mléka a vajec v roce 2004

Na republikové **výrobě vajec** se Ústecký kraj podílí 12 % a zaujímá tak 3. nejvyšší příčku mezi kraji, na 1. místě se umístil Středočeský kraj (vč. Hl. m. Prahy) s podílem 15,4 %, druhý v pořadí je kraj Jihočeský s 12,2 %, což je pouze o 0,2 p.b. více než kraj Ústecký. Na opačném konci žebříčku s 0,5 % se nachází Liberecký kraj.